

ПРЕЗИДІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ
РОЗПОРЯДЖЕННЯ № 650

м. Київ

7

02.08.2004

Про наукові програми “Моніторинг структури хвильових процесів...” та “DOBRE – 2”

З метою активізації в установах НАН України пріоритетних досліджень міждисциплінарного та прикладного характеру, посилення їх інноваційної спрямованості на розв'язання актуальних народногосподарських задач, об'єднання наукового потенціалу провідних вчених України і Росії при вирішенні фундаментальних екологічних наукових проблем та для реалізації постанови Президії НАН України від 14.07.04 № 188 “Про внесення змін та доповнень до постанови Президії НАН України від 24.12.03 № 308”, передбачити фінансування у 2004 році з загального фонду:

1. Програми „DOBRE – 2” (керівник – академік НАН України В.І.Старостенко) з метою вивчення глибинної будови шельфу Азовського, Чорного морів і Криму.

2. Російсько – української програми “Моніторинг структури хвильових процесів, що генеруються у літосфері й інших геосферах Землі на території Півдня Європейської частини Росії й України (включаючи Кримський півострів, Краснодарський край, шельф Азовського і Чорного морів) у результаті зовнішніх і внутрішніх впливів, з урахуванням еволюції неоднорідних (резонансних) сейсмогенеруючих структур, що визначають режими сейсмічності і масштаби природних і техногенних катастроф” (керівник – академік НАН України В.І.Старостенко), з метою створення нових методів прогнозування поведінки геологічного середовища при сильних внутрішніх і зовнішніх впливах.

3. Затвердити концепції, структури, базові установи та склади наукових рад програм згідно з додатками 1, 2.

4. Контроль за виконанням цього розпорядження покласти на Відділення наук про Землю НАН України.

Президент Національної академії наук
України
академік НАН України

Б.Є.Патон

Перший віце-президент -
головний учений секретар Національної
академії наук України
академік НАН України

А.П.Шпак

Російсько-українська наукова програма “Моніторинг структури хвильових процесів, що генеруються у літосфері й інших геосферах Землі на території Півдня Європейської частини Росії й України (включаючи Кримський півострів, Краснодарський край, шельф Азовського і Чорного морів) у результаті зовнішніх і внутрішніх впливів, з урахуванням еволюції неоднорідних (резонансних) сейсмогенеруючих структур, що визначають режими сейсмічності і масштаби природних і техногенних катастроф”.

1. Концепція наукової програми

Програма передбачає об'єднання наукового потенціалу провідних вчених Росії та України при вирішенні фундаментальних екологічних наукових проблем, які є визначальними при вирішенні задач економічного розвитку суміжних територій і пов'язані в першу чергу з прогнозуванням та запобіганням надзвичайним ситуаціям, розвитком технологій раціонального природокористування та пошуками корисних копалин. Її метою є розвиток існуючих та створення нових теоретичних та експериментальних методів вивчення характерних проявів та особливостей розповсюдження і трансформації різномасштабних хвильових полів у неоднорідному середовищі в залежності від регіональних особливостей геотектонічних структур у сейсмоактивних регіонах України і на Півдні Європейської частини Росії, включаючи різні форми сучасного вулканізму.

Різноманітність впливу на природу антропогенних факторів обумовлює необхідність розгортання досліджень на принципово новому рівні, з урахуванням комплексної характеристики впливу техногенної діяльності, яка виводить природно – технічні системи (в умовах урбанізації та змін клімату) з рівноваги, і реакцією на яку є негативні трансформації у ландшафтному середовищі, гідросфері, і зрештою, в накопиченні різноманітних забруднень, активізації небезпечних геологічних процесів і явищ. У зв'язку з цим необхідно виконати оцінку несучої здатності ландшафтів як основи для регіональних прогнозів стану природного середовища; вивчення і прогнозування процесів його змін у Південних регіонах Росії та в Україні, включаючи курортні зони, для обґрунтування стійкого позитивного розвитку і раціонального природокористування. Масштаби та різноманітність антропогенних геологічних процесів і явищ визначають їх приналежність до розряду не розроблених і найбільш актуальних задач сучасної екології. З огляду на це, дослідження небезпечних геологічних процесів та явищ в умовах Південних регіонів Росії та в Україні є актуальним.

На даний час гострою є проблема, пов'язана з глобальними та регіональними закономірностями просторово – часової зміни якості і ресурсів підземних вод території Півдня України, Криму і Півдня Росії. Антропогенні зміни гідрогеологічних умов призводять до формування регіональних негативних

наслідків в навколишньому середовищі; підтоплення сотень міст, засолення та заболоченості території, активізації ендегенних і екзогенних процесів, порушення оптимального функціонування екосистем.

Російсько-українська наукова програма “Моніторинг структури хвильових процесів...” має науково – прикладний характер і орієнтована на підготовку та розробку теоретичних методів аналізу глобальних змін навколишнього середовища з метою отримання достовірної геофізичної інформації про різномасштабні перебудови у літосфері та інших геосферах. На основі отриманих теоретичних та експериментальних даних планується розробити обґрунтовані рекомендації щодо прогнозування небезпечних геофізичних подій в Південних регіонах Росії та в Україні.

Нові наукові результати будуть покладені в основу нового покоління технологій прогнозування і попередження катастрофічних подій у регіоні. На них будуть базуватися рекомендації щодо зниження збитків від різномасштабних геофізичних процесів у літосфері.

2. Структура комплексної програми

№	Назва розділу	Базова установа	Строки виконання
1	Розвиток теоретичних основ геолого-геофізичних методів моніторингу хвильових процесів у неоднорідній Землі	Інститут геофізики ім. С.І.Субботіна НАН України, Інститут геологічних наук НАН України	ІІІкв.2004-IVкв.2004
2	Дослідження припливної еволюції системи Земля – Місяць.	Полтавська гравіметрична обсерваторія Інституту геофізики ім. С.І.Субботіна НАН України	ІІІкв.2004-IVкв.2004
3	Розвиток методів і засобів “Активної сейсмології” в інтересах вивчення тонкої структури літосфери на регіональному рівні	Центр аерокосмічних досліджень Землі Інституту геологічних наук НАН України, Карпатське відділення Інституту геофізики ім. С.І.Субботіна НАН України	ІІІкв.2004-IVкв.2004
4	Геотектоніка і вулканізм Північного Кавказу.	Відділення морської геології та осадочного рудоутворення ННПМ НАН України	ІІІкв.2004-IVкв.2004
5	Розробка гелій–гідрогеохімічних технологій для виявлення глибинних розломів, вивчення сучасної дегазації Землі і пов’язаних з цими явищами природних факторів, що негативно впливають на довкілля.	Інститут геофізики ім. С.І.Субботіна НАН України Інститут геологічних наук НАН України	ІІІкв.2004-IVкв.2004
6	Сірководень і метан – потенційні джерела майбутньої глобальної геоекологічної катастрофи у Чорноморському регіоні.	Морський гідрофізичний інститут НАН України, Інститут біології південних морів ім.О.О.Ковалевського НАН України	ІІІкв.2004-IVкв.2004
7	Розвиток комплексних геофізичних технологій (методів) вивчення неоднорідної Землі.	Науково – технічний центр панорамних акустичних систем НАН України	ІІІкв.2004-IVкв.2004

3. Склад Наукової ради наукової програми “Моніторинг структури хвильових процесів, що генеруються у літосфері й інших геосферах Землі на території Півдня Європейської частини Росії й України (включаючи Кримський півострів, Краснодарський край, шельф Азовського і Чорного морів) у результаті зовнішніх і внутрішніх впливів, з урахуванням еволюції неоднорідних (резонансних) сейсмогенеруючих структур, що визначають режими сейсмічності і масштаби природних і техногенних катастроф”.

- Старостенко В.І. директор Інституту геофізики ім. С.І.Субботіна НАН України, академік НАН України – **голова програми**;
- Кендзера О.В. заступник директора Інституту геофізики ім. С.І.Субботіна НАН України, к.ф.-м.н. – **заступник голови програми**;
- Вольфман Ю.М. Інститут геофізики ім. С.І.Субботіна НАН України, к.г.-м.н.;
- Гончар А.І. директор Науково-технічного центру панорамних акустичних систем НАН України;
- Гожик П.Ф. директор Інституту геологічних наук НАН України, член - кореспондент НАН України;
- Даниленко В.А. керівник Відділення геодинаміки вибуху Інституту геофізики ім. С.І.Субботіна НАН України, член-кореспондент НАН України;
- Єремєєв В.М. в.о. директора Інституту біології південних морів ім.О.О.Ковалевського НАН України, академік НАН України;
- Іванов В.О. в.о. директора Морського гідрофізичного інституту НАН України, член - кореспондент НАН України;
- Лялько В.І. директор Центру аерокосмічних досліджень Землі Інституту геологічних наук НАН України, член-кореспондент НАН України;
- Тіркель М. Г. заступник директора УкрНДМІ НАН України, к.т.н.;
- Шнюков Є. Ф. керівник Відділення морської геології та осадового рудоутворення ННПМ НАН України, академік НАН України;
- Легостаєва О.В. учений секретар Інституту геофізики ім. С.І.Субботіна НАН України, к.ф.-м.н. – **секретар програми**.

Перший віце-президент -
головний учений секретар Національної
академії наук України
академік НАН України

А.П.Шпак

Наукова програма “ Сейсмічні дослідження методом спільної глибинної точки та глибинного сейсмічного зондування уздовж профілю Маріуполь – Феодосія (проект DOBRE – 2)”

1. Концепція наукової програми

Наука про надра України є частиною глобальної проблеми вивчення земної кулі. Ці дослідження координуються та проводяться у рамках ряду міжнародних програм. Їх результати є дуже важливими для пошуків у надрах Землі мінеральних та енергетичних ресурсів .

При підтримці Уряду України у 1999 – 2001 рр. перший етап таких робіт було виконано в Донбасі (проект DOBRE) силами українських геофізичних організацій (Інститут геофізики ім. С.І.Субботіна НАН України та ДГП “Укргеофізика”) разом з фахівцями Європи (Нідерланди, Данія, Німеччина, Польща) та США. За допомогою сучасних цифрових сейсмостанцій було виконано дослідження глибинної будови Донбасу та отримано принципово нові дані, які високо оцінені світовою науковою спільнотою.

Проведення сейсмічних досліджень методом спільної глибинної точки (СГТ) та глибинного сейсмічного зондування (ГСЗ) уздовж профілю Маріуполь – Феодосія (проект DOBRE – 2) є продовженням профілю DOBRE – 1 на південний захід України.

Результати досліджень будуть використані при оцінці перспектив нафтогазоносності Азово – Чорноморського регіону. Будуть побудовані швидкісні моделі земної кори та осадових відкладів, хвильові та структурні розрізи літосфери, на основі яких будуть одержані нові дані про будову та еволюцію Азово – Чорноморського регіону.

2. Структура наукової програми

Назва розділу	Базова установа	Строки виконання
Створення проекту, рекогносцировка профілю Маріуполь – Феодосія – Чорне море, підготовка документів та їх узгодження, закупівля обладнання та оргтехніки.	Інститут геофізики ім. С.І.Субботіна НАН України, УкрНДМІ НАН України.	ІІІкв.2004- ІVкв.2004
Проведення геофізичних, в т.ч. сейсмічних, досліджень сучасними сейсмічними станціями та створення на їх основі швидкісних моделей літосфери шельфу Азовського, Чорного морів і Криму для оцінки перспектив їх нафтогазоносності	Інститут геофізики ім. С.І.Субботіна НАН України, УкрНДМІ НАН України.	ІІІкв.2004- ІVкв.2004

3. Склад Наукової ради наукової програми “ Сейсмічні дослідження ЗГТ та ГСЗ уздовж профілю Маріуполь – Феодосія (проект DOBRE – 2)”.

- Старостенко В.І. директор Інституту геофізики ім. С.І.Субботіна НАН України, академік НАН України – **голова програми;**
- Анциферов А.В. в.о. директора УкрНДМІ НАН України, д.т.н. – **заступник голови програми;**
- Кендзера О.В. заступник директора Інституту геофізики ім. С.І.Субботіна НАН України, к.ф.-м.н.;
- Омельченко В.Д.. завідуючий відділом Інституту геофізики ім. С.І.Субботіна НАН України, к.г.-м.н.;
- Тіркель М. Г. заступник директора УкрНДМІ НАН України, к.т.н.;
- Легостаєва О.В. учений секретар Інституту геофізики ім. С.І.Субботіна НАН України, к.ф.-м.н. – **секретар програми.**

Перший віце-президент -
головний учений секретар Національної
академії наук України
академік НАН України

А.П.Шпак